

TÉMATICKÉ OKRUHY K MAGISTERSKÉ STÁTNÍ ZAVĚREČNÉ ZKOUŠCE Z FILOSOFIE A DĚJIN UMĚNÍ

Přehledová literatura k okruhům 1) – 4) (k přípravě na SZZ je třeba prostudovat kapitoly či hesla k příslušným okruhům):

Losev, A. F., Šestakov, V. P.: *Dějiny estetických kategorií*. Praha. Svoboda, 1984.

Kelly, Michael (ed.): *Encyclopedia of Aesthetics*. Oxford: Oxford University Press, 1998.

Přehledová literatura k okruhům 5) – 10) (k přípravě na SZZ je třeba prostudovat kapitoly či hesla k příslušným okruhům):

Jiří Kroupa, *Metody dějin umění. Metodologie dějin umění 2*, Masarykova univerzita 2010.

Robert S. Nelson, Richard Schiff, *Critical terms for Art History*, Chicago: University of Chicago Press 2003. vyšlo ve slovenském překladu: *Kritické pojmy dejin umenia* = Critical terms for Art history /

zostavili Robert S. Nelson, Richard Schiff, Bratislava 2004

1) Umění a teorie nápodoby

Povinná literatura:

Aristotelés: *Rétorika-Poetika*. Praha: Petr Rezek, 1999.

Platón: Ústava. In: Spisy, Sv. IV., Praha: Oikoymenh, 2003 (knihy 2, 3 a 10).

Platón: Ión. In: *Hippias Větší, Hippias Menší, Ión, Menexenos*. Praha: Oikoymenh, 1996.

Modelové otázky:

Vysvětlete, jak se liší Platónovo a Aristotelovo pojetí nápodoby, pokud ho používají v souvislosti s uměním.

Jaké je podle Aristotela základní a principiální rozlišení mezi poezií a historií?

Proč je Platón kritický vůči umění z hlediska jeho funkce ve společnosti?

Jakému umění je věnován Platónův dialog Ión?

2) Filosofické reflexe pojmu umění v osmnáctém a devatenáctém století

Povinná literatura:

Kant, Immanuel: *Kritika soudnosti*. Praha: Odeon, 1976 (1. díl, s. 51 – 80).

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich: *Estetika*. Praha: Odeon, 1966, Kapitola „Pojem uměleckého krásna“, s. 72–91.

Schopenhauer, Arthur. *Svět jako vůle a představa*. Pelhřimov: Nová tiskárna, 1997, s. 198 – 217.

Nietzsche, Friedrich. *Zrození tragédie: z ducha hudby*. Praha: Gryf, 1993.

Modelové otázky:

V jakém základním ohledu se liší pojetí krásna u Edmunda Burkeho a Immanuela Kanta?

Jaké tři druhy zalíbení rozlišuje v úvodních paragrafech “Analytiky krásna” *Kritiky soudnosti*

Immanuel Kant?

Co v Kantově smyslu znamená, že soud o kráse je *nezainteresovaný*?

Proč Hegel pokládá nápodobu v umění za zásadu zcela formální?

Proč je pro Schopenhauera hudba nejvyšším typem umění?

Jak se dle Nietzscheho liší “apollinské umění” a “dionyské umění”? Jak se tragédie “zrodila” z ducha hudby?

3) Filosofické reflexe pojmu umění ve dvacátém století

Povinná literatura:

Danto, Arthur, *Svět umění*. In: *Aluze* 1/2009

Danto, Arthur, Konec umění. In: Estetika, roč. 35, 1998, č. 1., s. 1–18
Dewey, John: Art as Experience. London: George Allen and Unwin Ltd., 1934 (první tři kapitoly, s. 3 – 57).
Gadamer, Hans-Georg. *Aktualita krásného: umění jako hra, symbol a slavnost*. Praha: Triáda, 2003.

Modelové otázky:

Vysvětlete, proč se podle Johna Deweyho stal způsob existence uměleckých děl překážkou k vytvoření teorie umění?

Proč Dewey mluví obecně o zkušenosti, pokud chce vytvořit teorii umění?

Vysvětlete, proč je podle Danta teorie umění nezbytná pro samotnou existenci uměleckého díla?

Jak Gadamer reinterpretuje Hegelovo pojetí symbolu?

4) Filosofické teorie vidění a umění

Povinná literatura:

Aristotelés: O duši. Praha: Rezek, 1995, s. 50-68, 83-89.

Descartes, René: Dioptrika. Praha: OIKOYMENH, 2011, s. 9-27.

Berkeley, George: Esej o nové teorii vidění. Praha: OIKOYMENH, 2004, s. 63-77.

Plótinos: *Dvě pojednání o kráse*. Praha: Petr Rezek, 1994.

Modelové otázky:

Jak Aristotelés chápe proces vidění a jak toto pojetí souvisí s jeho ontologickou teorií?

Porovnejte teorie vidění u Descarta a Berkeleyho a uveďte je do souvislosti s jejich gnoseologickými názory.

Čemu říká Plótinos vid?

Jak souvisí zření krásna se světlem a bytím?

Jak se Plótínův koncept umění liší od Platónova?

5) Styl a jeho pojetí ve 20 a 21. století

Doporučená literatura:

Laurie Schneider Adams, Formalism and Style, in: The Methodologies of Art: An Introduction, Boulder: Westview Press 2010, 21-41.

Meyer Shapiro, Style, in: Donald Preziosi, The Art of Art History, Oxford: Oxford University Press 1998, 143-9.

Ernst Hans Gombrich, Style, , in: Donald Preziosi, The Art of Art History, Oxford: Oxford University Press 1998, 150-64.

6) Význam uměleckého díla a způsoby jeho zkoumání

Doporučená literatura:

Erwin Panofsky, Význam ve výtvarném umění, Praha: Odeon 1981.

Rudolf Wittkower, El Greco Language of Gesture, in: Allegory and the Migration of Symbols, New York: Thames and Hudson 1977, 147-158.

Alex Potts, Sign, in Robert S. Nelson, Richard Schiff, Critical terms for Art History, Chicago: University of Chicago press 2003, 20-34.

7) Nové směry v metodologii dějin umění od 60. let 20. století

Doporučená literatura:

Anne d'Alleva, Art's Contexts, in: Methods and Theories of Art History, London: Laurence King Publishing 2012, 46-86.

Laurie Schneider Adams, Contextual Approaches II: Feminism and Gender, in: The Methodologies of Art: An Introduction, Boulder: Westview Press 2010, 97-124.

8) Psychologické směry v metodologii dějin umění

Doporučená literatura:

Rudolf Arnheim, *Toward a Psychology of Art*, Los Angeles: Berkeley, 1966, 17-23, 25-50.
Anne d'Alleva, *Psychology and Perception in art*, in: *Methods and Theories of Art History*, London: Laurence King Publishing 2012, 88-117.

9) Vizuální studia, vizuální kultura a *turns* přelomu tisíciletí

Doporučená literatura:

Nicolas Mirzoeff, *Úvod do vizuální kultury*, Praha: Academia 2012, 12-56, 57-88.
Marta Filipová a Matthew Rampley, *Možnosti vizuálních studií. Obrazy – texty – interpretace*, Brno: Barrister a Principal 2007.
Ladislav Kesner, *Teorie, vizuální zobrazení a dějiny umění*, in: *Vizuální teorie*, H a H 2005, 11-69.

10) Symbol a alegorie v moderním umění: teorie a praxe

Doporučená literatura:

Craig Owens, *The Allegorical Impulse: Toward a Theory of Postmodernism*, *October*, Vol. 12 (Spring, 1980), s. 67–86
Walter Benjamin, *Alegorie a truchlohra*, in: idem, *Dílo a zdroj*, Praha 1979, s. 336–392
Peter Bürger, *Umění a racionalita. K dialektice symbolické a alegorické formy; Avantgardista na konci avantgard*. Joseph Beyus, in: tentýž, *Teorie avantgardy. Stárnutí moderny. Stati o výtvarném umění*, Praha 2015, s. 204–216, 287–299

Modelové otázky u okruhů 1) – 4) jsou především ukázkou typu otázek, které u zkoušky mohou padnout, položeny mohou být i jiné otázky. Příprava odpovědí na uvedené otázky by tedy neměla suplovat pečlivé prostudování primární a sekundární literatury.